

Grzegorz Babiński

Program zajęć z przedmiotu metody i techniki badań społecznych dla studentów socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 30, 352-353

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cie, że wyniki nauczania tego przedmiotu poprawią się, co jest widoczne już w IS UAM.

Marek Chmara, Jerzy Walkowiak

**PROGRAM ZAJĘĆ Z PRZEDMIOTU METODY I TECHNIKI BADAŃ
SPOŁECZNYCH DLA STUDENTÓW SOCJOLOGII
UNIwersytetu Jagiellońskiego**

Informacja ogólna. Przedmiot metody i techniki badań socjologicznych realizowany jest w Uniwersytecie Jagiellońskim w wymiarze 180 godzin (90 godz. wykładów i 90 godz. ćwiczeń). Zajęcia rozpoczynają się w I semestrze II roku studiów i kończą się egzaminem w połowie III roku. Ponadto z przedmiotem tym „sfederalizowane” są zajęcia: przygotowanie do praktyk, w ramach których studenci uczą się praktycznie budowy narzędzi badawczych (przede wszystkim kwestionariuszy wywiadów i ankiet) oraz zasad grupowania surowego materiału empirycznego.

Cały cykl nauczania w ramach omawianego przedmiotu można podzielić na dwie części, chociaż nie są one rozdzielone chronologicznie. Jedną z tych części można nazwać umownie nauczaniem metod i technik. W ramach tej części studenci uczą się praktycznego stosowania określonych technik badawczych, przygotowania programu badań itp. Drugą część można nazwać „nauczaniem o metodach”. W tej części studenci uzyskują informacje o charakterze, przydatności i ogólnych zasadach stosowania metody czy techniki badawczej — nie opanowują natomiast praktycznego jej stosowania. Do drugiej części (nauka o metodach) należą takie tematy, jak badania eksperymentalne, panel, dokumenty osobiste, analiza ekologiczna, badania porównawcze.

W ramach zajęć z metod i technik obowiązuje studentów wykonanie kilku indywidualnych prac poza programem ćwiczeń audytoryjnych, a mianowicie: 1) sformułowanie problemu naukowego wraz z jego eksplikacją i operacjonalizacją, 2) przygotowanie pełnego programu badań empirycznych, 3) konstrukcja (w kilkuosobowych zespołach) narzędzia badawczego, 4) zbudowanie instrukcji kodowej dla różnego rodzaju typu pytań. Ponadto program obozu ćwiczeniowo-badawczego po II roku studiów jest w części podporządkowany programowi nauczania metod i technik badawczych.

Program wykładów i ćwiczeń:

1. Miejsce socjologii w systemie nauk empirycznych,
2. Twierdzenia i prawa w nauce,
3. Problemy i hipotezy naukowe,
4. Zmienne w badaniach socjologicznych,
5. Operacjonalizacja pojęć teoretycznych i problematyka wnioskowania ze wskaźników,
6. Badania empiryczne i części składowe procesu badawczego,
7. Źródła w badaniach socjologicznych,
8. Metody, procedury, techniki i narzędzia badawcze — charakterystyka ogólna,
9. Typy badań empirycznych stosowanych w socjologii,
10. Problemy szczegółowe budowy narzędzi badawczych: konstrukcja kwestionariusza wywiadu i kwestionariusza ankiety,

11. Badania pilotażowe i ich funkcje,
 12. Dobór w badaniach społecznych — niestatystyczne metody doboru próby,
 13. Obserwacja socjologiczna,
 14. Wywiad socjologiczny,
 15. Techniki ankietowe,
 16. Badania eksperymentalne i możliwości ich zastosowań w socjologii,
 17. Procedury panelowe,
 18. Analiza ekologiczna i możliwości jej połączenia z badaniami typu survey,
 19. Badania porównawcze,
 20. Analiza treści i jej wykorzystanie w socjologii,
 21. Dokumenty osobiste i problematyka tzw. metody biograficznej,
 22. Weryfikacja surowego materiału empirycznego,
 23. Sporządzanie instrukcji kodowej i zasad grupowania surowego materiału empirycznego,
 24. Redukcja przestrzeni własności i przekształcanie zmiennych — tworzenie zmiennych wielowymiarowych,
 25. Zastosowanie statystyki w socjologii — zagadnienia ogólne, problem istotności statystycznej i substancjalnej, krytyka niektórych sposobów prezentacji analiz statystycznych,
 26. Problemy pomiaru w naukach społecznych,
 27. Wykorzystanie specjalnych programów komputerowych w naukach społecznych (SPSS, OSIRIS, AID) oraz nowych technik analizy (analiza ścieżkowa, ustalanie związków przyczynowych),
 28. Uogólnienie wyników badań empirycznych — problematyka weryfikacji hipotez i weryfikacji teorii,
 29. Wyjaśnienie naukowe — ogólny schemat i podstawowe problemy wyjaśniania,
 30. Podstawowe problemy i schematy budowy teorii naukowych.
- Tematyka wykładów pokrywa się w znacznym stopniu z tematyką ćwiczeń, jednakże ćwiczenia nie stanowią powtarzania problematyki wykładów, choć dotyczą tych samych zagadnień. Tematy: miejsce socjologii w systemie nauk empirycznych, źródła w badaniach socjologicznych, badania eksperymentalne, analiza ekologiczna, badania porównawcze oraz dokumenty osobiste, omawiane są wyłącznie na wykładach.

Grzegorz Babiński

NAUCZANIE METOD BADAŃ SPOŁECZNYCH NA KIERUNKACH NIESOCJOLOGICZNYCH

Mimo wieloletnich już doświadczeń nie mamy jeszcze pełnej jasności, w jaki sposób najlepiej przekazywać tajniki warsztatu badawczego studentom socjologii. Narastają nam zaś już nowe w tej dziedzinie problemy, w jaki sposób uczyć tego przedmiotu studentów innych dziedzin nauk społecznych. Pedagogowie np. już od dość dawna zdali sobie sprawę z potrzeby nauczania swoich studentów metod i technik badawczych wypracowanych przez socjologów. Odczuwana jest też coraz bardziej tego typu potrzeba na takich np. kierunkach, jak prawo, dziennikarstwo czy zarządzanie. Socjologowie — przynajmniej na Uniwersytecie Warszawskim — wykładają już od kilku lat metody i techniki badań społecznych przyszłym ekonomistom i studentom Instytutu Nauk Politycznych.